

me és impossible --- car amor me ha tant subjugada que-m té *morta en vida* --- que, a ma voluntat, jamés se fera» en un passatge que potser torna a ser de JoMartorell (Ag. IV, 280).

Cosa perdurable: «--- / de lluny arriba tendra cançó; / la jove escolta: què és lo que diuen? / —La *vida* mia, la *vida*, amor! — / --- / La lluna reina damunt les ones, / les ones callen, reposa tot, / i a sa finestra, la jove pensa: / la *vida* mia, la *vida*: amor!». Costa (*IdOr* xxv, 15); i en clau de volta, aquella cobla que no s'oblida: «Una *vida*, dues *vides*, / quantes *vides* teniu vós? / Vós teniu la meua *vida* / i la *vida* de tots dos».

«Fes el teu curs en la *vida* / com els altres en l'espai: / sense pressa, dins ta mida, / més també sens parar mai», Maragall, re-creant la cobla lapidària de Goethe / «Wie Gestirn: / ohne Hast, / ohne Rast, / drehe sich jeder / um die eigne Last» (*Pens. de Goethe*, 115).

Potser cap escriptor com Carner no ha posat en joc tan bell i abundós el mot i la idea; des de la pau platxerosa de l'existència individual: «Del vi daurat ma casa és proveïda, / d'herbes subtils per allargar la *vida*, / i de totes les granes de l'istiu / ---» (*La Provident*, v. 1712, *Les Monjoies*); «PORTA D'HOSTAL --- un home / pica la grava, i és la *vida* seva / que està picant: festeja la donzella --- / Gent temporal! Jo, l'home de la vila / --- / per allargar la nostra *vida* inútil!» (*El Cor Quiet*, 1925). De les hores tristes: «Fes batre de nou el cor que s'enuja: / per cel, terra i mar emporta't en folla escomesa la *vida* planyent / --- / escampes llavors, polsegueres, auguri de mort i de *vida* / --- / i clapes de llum la terra atuída / ---» (*El Dia revolt*, B. Terra).

En altes abstraccions, que sovint s'elevan a plans sobrehumans: «L'angoixa / de tenir un sol esperit / clos en una sola *vida*» (*Angoixa de l'alta nit*, *Les Monjoies*, 1912); «Tot és follia, / córrer i estar, / vetllar i dormir; / tot és engany de *vides* condemnades / ---», *Nabí* (1941); i en aquell *Retorn a Catalunya*, que a l'últim, nou Dante, li va ser refusat: com si ja ho presentís, el 1918: «Voldria, tot perdent-me per valls i fondalades / dir tes llaors, oh terra de salut! / enmig de coses fosques i *vides* oblidades, / com aquest grill que canta dins un camí perdut!» (B. Terra B. G.).

No era forma verament catalana la variant *via*, per més que la vagi usar Cerverí, sovint, assegurada per la rima, fins en la *Faula del Rossinyol*, sentit evident, v. 143: a penes era ni occitana, com ho demostra la caiguda de la -r- llatina entre vocals, car de fet fou *vida* la forma de l'occità clàssic, però partint del *Definat* i del Poitou s'havia introduït en el llenguatge d'alguns trobadors (Lanfranc Cigala, Girart de Rossilhon: Appel, *Chr.*, 32.54, 1.592).

Tanmateix *vida* restà de bon tros la forma occitana més general, emprada també pel nostre Cerverí, i la dels millors trobadors: V. supra la cita de Peire Vidal; «Dompna --- si la vostra valors / no-m val, plus febles qu'us rauzeus / et er plus breus / ma *vida*, de las catre partz / ---», G. de Bornelh (ib., 22.45). I en la

famosa declaració d'amor de Jaufré a Brunissén: «Mas oimais non o deg' celar: / Vós est cella q'ai encobida, / vós est ma mortz, vós est ma *vida*!, / vós est cella que a desliure / me podetz far morir o *viure*!» (Appel, *Chr.*, 3.626; Rayn., *Choix*, 138). *Viable* [Lab. 1864], pres del fr. *viable* 'capaç de viure', derivat de *vie* 'vida'; *viabilitat* [1868, *SLitCosta*].

Per influència del sinònim més popular *vivent*, el poble convertí *vital* en *vitent* (cf. *virent*, s. v. *viril*; *vistent* etc.), fet comparable a la popularització de l'oc. mod. *vitau* (*quin èts vous bitau?* Bearn, *ta ligno vitalo* L. Puech, *TdF*). En les comarques del Nord del Princ. s'usa *vitent*, particularment en frases negatives, partint de la noció de 'en vida' (cf. cast., port. i gc. *nada*, de RES NATA, *nadi*, *nadie* HOMINES NATI, pròpiament 'gents nascudes no' > 'ningú no'). A Ribagorça: «*vi-tent*, -enta: s'empra darrer l'adj. *sol*, *sola*, i denota soledat absoluta: —An aquella casa no hi havia més que un nen *sol vitent*» (a Bonansa, Jo. Marsol, *BDLC* XIII, 297); *DAG.* troba *vitent* «a Olot, Ripoll, Pna. de Bas, Collsacabra», «nada absolutament(e)» i a la r- reproduceix la frase d'Olot «tens blat per a vendre? —*Re vitent*»; paral·lel mall. *persones nades*, infra.

El sufix -ent s'hi canvià després en un sufix semblant, -enc, el més popular de tots els sufixos catalans (tal com *famolenc* < *FAMINENTUS*, cast. *bambriento*, *rogenc/rogent*), que és propi de les Illes (no sé si també val.: J. Giner i Marc usa *vitenc* 'ple de vitalitat' en cartes, 1965); recollit primer pel *DAG.* (no *DFgra.*), sense localitzar: «*vitenc*: sà, de molta vida; ex.: una mula *vitenca*, una olivera *vitenca*». ⁹ Però ja l'usà AMALcover en l'obra juvenil: «fan uns passos --- sa cosa més ayrosa --- que persones *nades* hajan vista may --- y després des *copèu* se destiran d'unes quantes 'matexes' *vitenques* ferm, y en Pere s'asseu, y surten ---» *Contarelles*, ed. 1885, p. 41); «aleshores s'armà un ball d'allò més *vitenc* ---» (*Rond.* II, 183); «se feren unes noces de pinyol vermei, i un ball ben *vitenc*, i festes per llarg» (*Rond.*, *BDLC* XVI, 137).

No sols és qüestió de ball, perquè ell mateix també ho usava en el sentit definit pel *DAG.*, 'ple de vitalitat': «el rossellonès no fou més que català pur, genuí, *vitenc*» (*BDLC* VI, 1910, 19), o com a epítet equivalent de 'viu' (*BDLC* VIII, 245), simplement amb valor elogiós: «lo Rt. P. Jaume Rosselló --- hi donava uns exercicis, molt *vitenc* com sempre» (*BDLC* XI, 35).

Sembla ser de totes les Illes; almenys d'Eivissa, però allí s'accentua el matís d'energia (vitalitat al capdavant), dit de coses: «des canal de s'altra banda els hi arribà a ses oreies un uc llarc i *vitenc*: —A tu... i ha ha ha ha! —feia una veu primeta», *JnCastelló* (*Rond. Eiv.*, 63). Cert que sovint es diu també de les persones, que llavors, donat el sentit, són, generalment, els homes: «abans de ser capellà havia sèt patró de barco, i es contaven d'ell coses molt grosses, com home *vitenc* i agosarat», *JnCastelló* (id., 11); de manera que PzCabr. el defineix «forzudo, valiente, bravo» i Aina Moll «fuerte, robusto» (sufixos eivissencs, *RFE* XLI, 363). No és estrany, doncs, que la gent senzilla d'Eiv. hi vegi un derivat de *vit* 'membre viril' (que potser ha